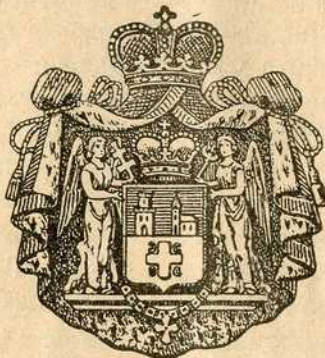

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 37.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 10. септембра 1900.

Саборски изборни ред од 1870/1 са црквенога гледишта.

VI.

Пре него пређемо на материјалну страну нашега предмета, ваља нам разгледати још неке приговоре, који се, с формалне стране, стављају на супрот црквеном гледишту о неканоничности данашњег саборског изборног реда.

Вели се, наиме, да је на данашњи начин избора свештеничких посланика *пристао* епископат на сабору 1870.

Вели се и то, да је епископат *на такав начин избора* пристао и 1874/5, јер је пристао онда на данашње саборско устројство, „донесено споразумно између сабора и архијерејског Синода“, а у 2 §-у тога устројства да се садржи: „да се заступници бирају *по изборном реду од год. 1871.*“¹

Ови су приговори веома омиљени противницима нашега становишта, а изгледа, да их сматрају и најјачим својим аргумен-

том, јер их увек са неким триумфалним патосом износе.

Но да видимо, како стоји с тим *пристанцима* епископата.

Смерови „народњачке“ странке са изборним редом нису били непознати ни патријарху Маширевићу. Доказује то његов говор, којим је поздравио сабор 1869, а у којем нарочиту пажњу сабора обраћа на изборни ред, и то овим речима:

„Односно на сами састав сабора и изборни ред, који склопити имамо, само ћу то приметити, да нам повјестница заступних тјела у опште а поособ нарав предмета, које сабор наш расправљати има, нарав напоследку и наклоност нашег народа саветује и налаже, да највећу пажњу на то обратимо како да нам сабор у заступницима народним представи извод целокупног народа, онаког, какав је заиста; — да га тако саставимо, како се неће с изборним редом међу саставне делове нашег народа посејати семе раздора, које може обрасти и уништити најлепше тежње, и највеће труде и напоре наше; како се неће подранити клица неповерења једног

¹ Постанак и развитак срп. цркв. нар. автономije, стр. 191—192.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сталежа према другоме, и заступништво ово поделити и равнати по жељи и вољи појединог, место по благу и потреби укупног народа. Саставимо га тако, како ће моћи позиву свом, да у — дуготрајном дао Бог! — животу нашег народа буде кадар сигурном стазом напредовања у душевном развиту водити га, достојно одговорити и поштовање наше на мир, на сталност и на *законитост* вичног и склоњеног народа изазвати“.²

Тенор ових речи био је удешен против смерова „народњачке“ странке са изменом дотадањег изборног реда на штету јерархијског заступства у сабору. *Поздравни* говор није дозвољавао веће прецизности гледе тангираног питања, али је у њему речено доста било, да се обележи унапред становиште епископата, на челу са митрополитом-патријархом, у погледу састава сабора и начина избора свештеничких посланика.

Да је расправни сабор 1869 свршио свој задатак за време *патријарха*, дотадањи начин избора засигурно ве би био измењен. Али је патријарх умро, а саборисање и задатак сабора извршен је под *администраторством*.

И администратор епископ Арсеније Стојковић упозорио је сабор (1870) на „право свакога члана у цркви“ и на „обичаје“, али тако, да умири своју савест и да не озловољи саборску већину.

Без сумње је епископ Стојковић под правима свакога члана у цркви разумевао и право свештенства на своје сталешко заступство у сабору, а под обичајима — и са тим правом спојен и практикован обичај засебног избора свештеничких посланика. Ко је познавао дотадање његово *строга црквено* становиште, не може избећи ту претпоставку. Његово црквено убеђење, његова епископска савест, није могла *одобрити* смерану измену изборног реда. Али у колизији тога неодобравања са агресивношћу саборске већине, подлегло је убеђење аспирацијама. Епископ Стојковић попустио је — кандидату за патријарашки престол, тим лакше, што је сабору даван *политални* карактер *народног* сабора. Но знајући, да

је тако названи сабор *de facto* и *црквени*, као што су и пре саборског устројства (1870) називани многи сабори народни били, по делокругу односно радњи својој, и црквени, те да је и у таквим, по саборском устројству названим народним саборима, требало свештенству сачувати сталешко заступство, као што је оно признато било и у дотадањим народним саборима, — епископ Стојковић није *одобравањем* пристао на укидање тога свештеничког права, али, побеђен својим аспирацијама, пристао је на њ — *ћутањем*. То ћутање, дакле, није било одобравање, него *проиштена дужност*. Одобравањем се не може сматрати ни зато, јер га епископ Стојковић није ни гласањем потврдио, пошто као председник сабора није ни имао прилике да гласа.

Тако стоји са *пристанком* епископа Стојковића у сабору 1870.

У расправи о IV. и V. чланку предложеног тада саборског устројства Ћутао је и епископ Николајевић, и ако је иначе у расправама другим живо учествовао, бранећи одлучно црквено становиште.

Говорили су епископи Кенгелац и Грујућ и изабрани тада већ епископ Бачки архимандрит Герман Анђелић.

Жалити се мора, да сабори наши немају увек своје стенографе, јер би онда имали веродостојне говоре саборских чланова. Није их имао ни сабор 1870, те се стога морамо ослањати на њихове говоре, како су они изнесени у тадањој „Застави“. А овде изнесени не могу се сматрати веродостојнима, тим мање говори, који нису годили саборској већини односно странци Милетићевој.

Говоре епископа Кенгелца и Грујића најмање можемо у свему веродостојнима признати, јер у њима има очигледних контрадикција. Зато и нисмо вољни *по њима* оцењивати: „каква је била тадашња наша јерархија“, као што то неки чине, на штету баш дотичних епископа.

По тадањој „Застави“ рекао је епископ Кенгелац у две седнице ово:

... „У цркви су самој два фактора: један јерархија, а други је народ. (Др. Милетић: није (!)). Молим, то је по мом црквеном и каноничном становишту тако ...

² Ibid. стр. 8—9.

До сад је у православној цркви јерархија, као један њен фактор имала и према високе владе и према верног народа свог особеног права и преимућства, а сада је вољна све то с православним народом *ако је могуће праведно поделити*. Да пак то поделење праведно буде у самој ствари, мора, господа моја, и начин, којим се то жели постићи, праведан бити; а праведан ће само онда бити, по мом уверењу, кад ова два споменута фактора: јерархија и народ у нашим црквено народним саборима *равнобртно* представљена буду, зато, да ни један другом у својим особеним интересима никад не би прејудицирати могао.

... „Из свију обзира, које сам имао част навести, тврдог сам уверења, да би половично заступништво на саборима нашим оба црквена фактора: јерархија и народ задовољити, од штетног мајоризирања сачувати и само од мајоритета *убеђена* руковођен сабор наш, могао би сабор наш све своје послове безбедно и безопасно обављати. А докле то, господо, не буде, свагда ће бити протеста и неспоразумљења, а свагда ће мањина саборска, која је у интересу свом повређена, сматрати то као право јачег по себи, а то се сриски зове *отимачина*, где се разлогом не иде него *већном*. На послетку и то кажем, ко се правично рачунати жели, тај се мора са иостојећим факторима рачунати, без правилности те могла би нас саборска већина и тамо командирати, куд нико не мисли, ја не могу да предвидим“.

„Уобрађење мог исправка имам то приметити, да сам и ја, кад сам предложио половично заступство, мислио, да нити свештенство за се, нити народ за се, него цео народ да бира; али у самом штатуту, који ће управљати те изборе, ваља означити и стручне људе народу, па ће он знати и у свештенству и у мирској браћи погодити људе. Нека и свештенике народ бира, па смо у руци народа сви“.³

Тако је говорио епископ Кенгелац кад се расправљало о саставу сабора. Предлог о половичном заступству је одбачен био, те се приступило расправи о начину избора саборских заступника. Милетић је

предложио кумулативан избор, т. ј. да и свештеничке и световне посланике бирају и свештенички и световни бирачи заједно. И сад опет устаје епископ Кенгелац, али говори овако:

„Ја бих на то начело које је поставио г. др Милетић: да и свештенике народ бира за своје саборске заступнике, имао нешто приметити. Као што сам се јуче изразио, *само би онда на то пристати могао*, кад би половично заступство у сабору места имало. У сабору се два особена интереса заступају и претресају: један је особено свештеничко црквени, а други је црквено-народни интерес. Та се два интереса не даду сабити у једно, ма шта ми радили. Ако то постоји, што г. др. Милетић жели, да оно неколико свештеника и два три калуђера народ бира, *онда црква у строгом смислу нема свога заступства*, него је опет народ заступа. *А ја се против тога оградајуем*.“⁴

„Г. Милетић сад је прецизирао, да мора бити 25 свештеника, а 50 световњака. С тим је торжествено констатовао опет, да у цркви имају два фактора, један црквено-свештени, а други је црквено-народни. Жмурите, господо, па кажите: ово је све народ; али кад у вас погледим, видим, да сте једни свештеници, други цивили, а трећи цивили.“⁵

„Господо моја, пре него што овај предмет на гласање дође, молио сам за реч, и сматрао сам за *свешту дужност* моју према цркви, да још неколико речи проговорим. Сва господа, која су по свом мњењу говорила, видим, да се њихова мњења усредоточавају у том, да је наша црква универзална, *да је једно свештенство и народ у цркви*. И ја кажем да јест; али по генералном појму цркве, која каже: *едини Господ, едина вѣра, едино кришће, едни Бож и отац вѣх и междѣ вѣкли*. Ту смо, господо, сви. Кад у унутрашњост црве зафиримо, видимо, да у цркви постоји начело црквено-свештено и црквено-народно. Оба та фактора имају и своје особене интересе, које ми, макар како хтели забашурити, не можемо негирати; ти интереси

⁴ Ibid. стр. 166.—167.

⁵ Ibid. 172.—173.

³ Ibid. стр. 154.—158.

постоје. На темељу тих интереса, ја сам јучер говорио о половичном заступству, у цркви као двајух заступништва, двајух фактора. На темељу томе остајем и данас и противан сам оваком помешивању интереса, да народ и свештеничко заступство сам бира, онда моја црква нема особеног заступства, као црква свештена, него само као црква народна. Ја у име моје као епископ дужан сам против шаког решења ограду положити“.⁶

Као што се из приведених речи епископа Кенгелца разабире, он је хтео половично заступство. Мислећи, зар, да ће умилостивити саборску већину, да прими гледи тога поднесени исправак, он је напустио начело засебног избора свештеничких посланика. Али, кад се уверио, да ова неће само прст него и целу руку, (не само 25 свештеничких посланика него и њихов кумулативан избор,) онда је тек епископ Кенгелац стао одлучно на коректно и дужношћу му епископском диктирано становиште начелно, те је захтевао засебан избор свештеника, а ограду положио против предложеног кумулативног избора.

А кад ту ограду ставимо под мерило напред споменуте енунцијације администратора Стојковића, по којој: „Ако један епископ што рекне (у сабору), то је у име свију, макар да сви други ћуте“,⁷ онда би морали констатовати, да су ту ограду положили са епископом Кенгелцем и сви други епископи. А како онда стоји са пристанком епископата на изборни ред?! Кад би ми хтели, и кад би овде основано било, хватати за реч, питање о пристанку тадањег епископата било би одмах решено у нашу корист. Пред оградом епископа Кенгелца, као и целим последњим делом његова говора, позивање противника нашега становишта на пристанак епископата, *исчезавају њихови дјелици*.

Но непосредно иза епископа Кенгелца узео је реч епископ Грујић, те рекао између осталог и ово:

„Ја сам видео, да је већина за то начело, да свештеници и световни заједно

бирају и свештеничке и световне заступнике. Кад они сами то желе и хоће, ја од моје стране велим: да им је просто. Међутим ја од моје стране, с мог становишта, пристајем само на исправак г. арх. Анђелића,⁸ ако сам га добро чуо и схватио; пристајем зато, што мислим, да би по овом његовом исправку најкоректније поступали... Овај сабор није се сазвао зато, да одсеком одузима сваком оно право, које је до сад имао; него да права у склад доведе, да их могу употребити, као и досад, али боље удешена на корист целога народа; то је, мислим, задатак сабора. Зато мислим, да би ово најкоректније било: не дирати право ни световног ни монашко-свештеничког реда. Ако има чега, што није сарамерно с другим то се може довести у сарамерност. Али удаљити одавде свештенике или калуђере, и одредити, да не седе овде ни као пароксијални свештеници ни као калуђер, него заједно с народом и свештеницима да је изабран, то се зове дирати у његова права, која су му у привилегијама осигурана и која је увек употребљавао. Ја сам за исправак г. арх. Анђелића. Сад хоће ли ови заступници бирати бити онако, као што г. др. Милетић предлага, или као што је пре било, мислим да то у ствари ништа не мења (!!)

Овде је само главно (?!), на што ја важност полажем (!!), да буду заступљени и као калуђери, а да л' ће се свештенички заступници без разлике клира бирати или не, то је друго. Ако се овако без разлике остави, онда то значи толико: дали смо вам право, да можете посланике бирати, али одузели смо вам могућност да можете бити изабрани“.⁹

Тако је, по „Заставином“ извештају, говорио епископ Грујић. Били би вољни остати при томе, да су ови извештаји неверодостојни, нетачни, јер нам је немило и тешко упуштати се у анализу овога говора епископа Грујића, кад би тај говор био заиста веродостојан. По томе говору, он је више калуђер, него епископ, више му

⁶ Архимандрит Анђелић је у саборској седници од 19. маја, 1870. под записничким бројем 422, предложио: „пароксијално свештеништво бира за сабор 21 заступника... а манастири бирају 4 заступника“.

⁹ Ibid. стр. 179—182.

⁷ Ibid. стр. 178.—179.

⁸ Ibid. 86

је до 4 мандата манастирских настојатеља него до начела. Па она грдна контрадикција! Кумулативан избор осуђује као „добрање у права, која су у привилегијама осигурана и у права која су увек употребљавана“, а овамо — одмањује индиферентно руком: „да им је просто“ и да кумулативан избор „у ствари ништа не мења“.

Како да схватимо тај говор епископа Грујића? Шта је у том говору његово уверење, шта хоће, шта ли одобрава, на што пристаје? Такву елементарну контрадикцију чије могао учинити Никавор Грујић. Он није био ни ситничар, каквим га овај говор приказује; он није могао за љубав 4 мандата напустити начело. Он је имао снаге да брани и једно и друго, а довољно и умења и одлучности, да каже јасно и отворено шта мисли и шта хоће.

Ако ми имамо право, онда позивање на пристанак епископа Грујића нема основа. Ако немамо право, ако је говор његов верно саопштен, зар позиване, на тако сам себи контрадикторан, говор има доказне снаге, зар авторитета?

Изабрани епископ Бачки архимандрит Анђелић говорио је одлучно против кумулативног избора, назвавши га згодно „преполовљеним начелом.“

А како је било *при гласању* о V. чланку предложеног устројства, којим се установљавао кумулативан избор? У специјалној дебати није било поименичког гласања, него се закључци сабора обележавали са „Прима се.“ Према томе нема доказа, да је при специјалној дебати који од епископа гласао за V. члан устројства. При трећем читању тога устројства, у седници од 5. јуна 1870., гласало се по именце и то, против устројства гласао је између осталих и изабрани епископ, архимандрит Анђелић; а нису никако гласали: епископи Грујић, Кенгелац и Николајевић.

То гласање је од одлучног значаја за наш предмет, *јер је при том гласању решена судба и изборног реда*, с обзиром на његову начелну страну и у питању начина избора свештеничких посланика. А при том гласању није гласао ниједан епископ. Дакле, је ли пристао епископат на кумулативан избор? До сад још није.

Но противници нашег становишта позивају се на гласање епископа *при трећем читању уредбе о изборном реду*, при којем су они гласали за данашњи изборни ред.

Истина је, епископи Кенгелац и Николајевић гласали су при трећем читању за *уредбу* о изборном реду (епископ Грујић и изабрани епископ Анђелић нису били при гласању). Је су ли гласали при специјалној дебати за одредбе о кумулативном избору, не види се из саборских седничких записника. Но ни то гласање не би имало значаја каквог за наше питање о пристанку епископата, *као што никаквог стварног значаја нема нишпи гласање њихово при трећем читању*. А ево зашто нема.

Као што рекосмо: у саборском устројству је решена судба о начину избора. У V. чланку устројства је *узаконено начело* о том начину, а *изборни ред је само спроведбена уредба тога узаконеног већ начела*. После донесеног саборског устројства није више могло бити питања о њему. Оно се имало просто спровести у изборном реду. Зато при расправи о изборном реду није ни било више, нити је могло бити, расправе о начелима, па нити о начину избора, те се о њему епископат није ни изјављивао *начелно*. Гласање, дакле, епископа за *изборни ред* не може се сматрати њиховим пристајањем на начелну, него као пристајање на његову спроведбenu, техничку страну, на прописно извађање узаконеног већ начела, распоред срезова, квалификовање и одређиване броја изборника и т. д.

Дакле, је ли пристао *епископати* на кумулативан избор? Ни до сада још није.

О *пристанку* том, и то не *позитивном*, него у форми ћутања почињеног, може се основано говорити тек *после сепаратног вољума*. У 4 тачци његовој остали су *епископи* при своме захтеву, „да епископи и свештеници како монашеског тако и световног реда половину саборских чланова састављају“. О начину избора свештеничких посланика сепаратни вољум *ћуши*. Дакле, против начина избора њиховог у V. чланку саборског устројства¹⁰ установљеног, сепаратни во-

¹⁰ Не треба из вида губити, да се је сепаратни вољум односно само на саборско устројство, а не и на изборни

тум епископа није ништа учинио. *Tacite je pristao na њ.* Да ли из убеђења? Што је тако прквено гледиште дозвољавало? Интерес цркве захтевао? Не.

Добро је знати и ово: У епископској конференцији, која је претресала прву стилизагију сепаратног вотума и *установила тачке његове, било је закључено уложити сепаратни вотум и гледе V. чланка донесеног саборског устројства*, те остати при захтеву засебног, дотадашњег начина избора свештеничких посланика. Зашто је после сепаратни вотум без ове — првобитно закључене — тачке његове отпремљен министарству, и како се је то догодило, ми не знамо. Али знамо ово. Кад је сепаратни вотум стигао у Пешту и кад је министар председник гроф Андраши упозорен, да не би требало одобрити учињену измену у начину избора свештеничких посланика, запитао је он, да ли је у том погледу стављен захтев у епископском сепаратном вотуму? Кад се уверио да није, одговорио је: „Молим вас, не ћу ја бити клирикалнији од епископа“. Изборни ред је био санкционисан према V. чланку донесеног устројства, против којег није било приговора од епископа, и према IV. чланку *прошив којег приговор није узет у обзир.*

Тако је било са пристанком епископа у сепаратном вотуму.¹¹

Такав је тај пристанак био као што смо га приказали, а као такав нема никакве доказне снаге. *Као такав он терети тадањи епископат, а не правда данашњи изборни ред, нити је способан потврдити његову каноничност.*

У сабору, наиме, били су епископи и при расправи и при гласању против IV. и V. чланка донесеног 1870 саборског устројства, дакле и против састава сабора

ред. Против саборског устројства устао је тај вотум јер је у њему *начело* паражено и установљено. Разуме се, да је вотум са 4 тачком својом успео, да би према томе био измењен и изборни ред, јер би то била логична конвенција која би се имала по томе просто спровести у изборном реду, ма да против овога није учињен приговор.

¹¹ О свему томе сазнаћемо више, а можда и све што треба о томе да се зна, из „Успомена“ Дра Теодора Мандића, којем имамо захвалити и на неким информацијама у овом питању.

и против кумулативног избора посланика. У епископској конференцији закључили су сепаратни вотум подићи и против састава и против начина тог, а поднели су га само против састава. Кома може импоновати такав поступак, такав пристанак на кумулативан избор? Не импонује он ни опима, који се на њ позивају у оскудици других аргумената за своје становиште. Не може он импоновати никоме, као што није импоновао ни државној власти, која је из сепаратног вотума могла разабрати, да епископи тадањи нису стајали гледе овога питања на начелном земљишту и на висини своје дужности и свога права.¹²

¹² На ипак се на тај пристанак позива и Д. Руварац, а уз то се гради браниоцем тих епископа, осуђујући „крајњу смелост“ пребацивања јој због тог пристанка. Он, који је рекао 1897. године, у расправи својој о митрополиту Мојсију Петровићу, да је „слабошћу јерархијом и неувиђајношћу одузето 180 година вршено право сталског заступства“. („Споменик“ С. К. Акад. XXXIV. из 1898, стр. 128); Он, који је рад саборски од 1870./1. назвао „несмишљеник“; он који је рекао, у књизи „Постанак и развитак срп. црк. автономije“, и то на стр. 196—197 ово: „А у ту је исту погрешку (велико попуштање) пао и администратор Стојковић 1870/1, пристајањем на онакав изборни ред и уређење епархија“ . . . , на стр. 197 ово . . . „наши архиепископи и 1864/5 — 1870/1 заборавили су своје обете и заклетве, те се поведоше за „духом времена“, те створише данашње стање, које наши најљући непријатељи за милијоне не би могли постићи. . . Епископат тадашњи, знајући шта је све и сам претрпео, желећи мира (то зар разлог ва Епископат?!) допустио је и допустио сабору у сепаратном дотадашњој пракси (само пракси?) у Карловачкој Митрополији (зар само у њој?!), да се узгусту у претрес и онакових крућних питања, које је требало предузети само за време попуњене митрополитско-патријаршких столица, што је јако погрешно, и што му се доцније, а по највећма администратору Стојковићу осветило, јер да је одмах после смрти Маширевићеве обављен био избор патријарха, нема сумње . . . са свим би друшћини био и рад сабора од 1870 и 1881, те би наша црква била поштеђена од свију потоних трзавица;“ на стр. 198 ово: „Из наведене дебате о V. чл. устројства саборског јасно се види, да је виша и нижа јерархија 1870 драговољно пристала на поменућу измену једино (?) стога, што је хтела и она да корача за духом времена“ . . . ; на стр. 198 ово: „Милетић и остали су мислили, патрици ти нама јерархију само на леалк, па ћеш видети прави узрок, зашто ми управо тражимо измену изборног реда“; на стр. 249 ово: „Јасно се види, како су адм. Стојковић и тадањи епископат јако погрешили и како су се јако огрешили о учење наше цркве, што су пристали 1870 на онако уређење епархија.“*

* Зар онаква јерархија, „мрља је била тадашња наша јерархија, с каквим је знањем располагала?“ (Ibid. стр. 191.)

** Тако г. Руварац 1899, а „Стари Саборлија“ 1883 овако: „Па кад је дакле и устројство епархија од 29

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Црква Светога Василија Острошког и њено освећење у Никшићу.

Религиозни осећаји, који красе владалачку душу, Господара Црне Горе, књаза Николе I. Петровића Његуша, побудили су Га, да у бијелу „*Оногошту*“ подигне једну монументалну цркву, као видљиви споменик Његове побожности, племенитог срца, високог ума и владаачког признања, према црногорским и херцеговачким јунацима, који последњега рата за ослобођење падоше као жртва за вјеру и отачбину.

Побожна замисао Господара нашега, о подизању велељепнога храма у Никшићу, у славу Божју и *Светога Оца Василија Острошкога Чудотворца* породила се 1886. године, те су се почели предходни радови. Нарочита комисија одпочела је бирати сходно мјесто, гдје ће се тај велики храм подизати. У ту комисију био је и тадашњи гувернер г. Војвода Шако Петровић. Комисија, у којој је био инжењер г. *Др. Сладе* — Далматинац, којег многи лијепи радови по свој Црној Гори спомињу — иза дужег савјетовања и договора изабра као најсходније мјесто *Петрову главицу* под Требјесам, са које ће још љепше блистати нови „*Дом Божји*.“ Да се на тој главици добије потребити простор, а уједно да с равнице не буде превисоко, комисија

маја 1871 једногласно донесено на сабору у ком је било 4 епископа . . . питам онда можел се претпоставити, да би сви и они тада гласали за исто устројство, да оно не стоји на православном начелу о цркви?“ (Види: Доле образину г. др. Емилијану пл. Радићу, стр. 25). Ко је имао право, или „Стари Саборлија“ 1883 г., или протојереј Д. Руvaraц 1899 г.? Без сумње овај из 1899 године, јер је и св. Синод наш, узев 8 јуна 1875 у расправу мњења тадашњих епископа о привременом уређењу епархија и Митрополитског Црквеног Савета, *потврђено превеликом одлуком Његова Величанства* од 29 маја 1871., изрекао ову одлуку: „По претходном саветовању изриче Синод, да се садашње привремено уређење епархија и Митрополитско-Црквеног Савета *као начелима православне цркве и изискивањима уредне црквене управе не одговарајуће без штете цркве даље у крепости одржати не може*“ . . .

Ова одлука може послужити као одговор и онима, који нашем истицању неканоничности данашњег изборног реда излазе са приговором, односно као *contra* аргументом својим, да је тај наборни ред превелико потврђен. И привремено уређење епархија и МЦСавета било је превелико потврђено, па је св. Синод ипак изрекао, да је то уређење „начелима православне цркве и изискивањима уредне црквене управе не одговарајуће“. После овога, држимо сувишним и засебно тај приговор обарати. Он апсолутно нема смисла.

са инжењером одлучи да се главица снизи за пет метара. На Петровој главици почеше лагуми пуцати, и не прође много времена, рад се морао прекинути због неродице те године, почем је народу нужна била Господарева помоћ да се живо остане те гладне године. —

Године 1891. послат је био из Петрограда од Светога *Рускога Синода* Михаил Петровић Преображенски, као вјешти државни архитект, у нарочитој мисији, да на лицу мјеста покупи нужне мјере за нацрт нове монументалне цркве. Преображенски најсавјесније доврши своју мисију не само, него још понесе са собом разније врстих камена из Никшића, да би на њих стручни људи у Русији изабрали камен, који би најбоље одговарао овако величанственој и јакој грађевини. Дуго времена није прошло а нацрт стиже, који је брижљиво и вјешто израђен од Михаила Преображенског, и изабран камен од онога мајдана који се у близини грађевине налази. Поново су лагуми отпочети, да се вади камен, и да се Петрова главица снизи онолико, колико се захтевало да се црква могла почети градити. Умјетници, резачи камена, за ђељање, дошли су били из Боке и Далмације и већ су одпочели радњу.

Године 1895. 4. јула одређено је било да се свечано положи први камен темељац за зидање монументалне цркве. И би положен по Њ. Свјетости Господару, а освећен најевећанијим начином по г. Митрополиту, уз вјелику радост и славе народа присутнога.

Радња се отпочела и продужавала се без отлагања преко цијеле године, изузимајући зимње доба кад се није могло радити. Ову радњу надгледао је државни инжењер г. *Марко Ђукановић*, а неимари грађевине били су Милош Лепетић и Томо Геричић Далматинац, који је са своје умјетничке вјештине и усрдне радње лијепога гласа и признања стекао. Од мајстора морамо споменути да су радили и Талијанци, Корчулани, и наши Црногорци, који су показали изврвену вјештину у ђељању камена за салиц ове цркве.

Административну страну ове грађевине држао је у почетку г. Поп Шћено Мартиновић са двије стотине радника, док се овај велељепни храм до краја сврши. За ово вријеме, за које се овај храм постепено подизао и с дана на дан своје велељепље показивао, Његово Височанство Господар, долазио је више пута у Никшић у једној намјери, да Својијем очима гледа напредак овог Свог горостасног здања, уживајући

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

особиту милину што ће то дјело одговарати потпуно великој Његовој замисли. — Колика му је ова грађевина на срцу лежала, када год би у Никшић дошао, прије би на Петрову главицу (гдје се црква гради) свратио, но се у свој дворац одмарао, немарећи на путни труд и умор, а с Цетиња је често тражио, да се извјести што се је и колико свршило од започетог храма Божјега. — То је све тако трајало до 10. августа 1899. године, када је овај величанствени храм у подпуној сјајности своје лице показао. Ово велико здање на посматраоца с двора, чини најпријатнији утисак, јер му душу уздиже у небесним милинама, која се испуњава неком тајанственом ванредном пријатношћу. — Црква је ограђена у стилу српско-Византијском из доба Неманићева, чију златну успомену у срцима нашим буди и у истини ствара Његово Височанство овом Својом задужбином овијем светијем храмом, који постаје први у Српству и доиста је достојан, да харно потомство са хвалом и поштовањем спомиње дично име узор ктитора и оснивача ове свете Богомоље. Особито град Никшић са околином за вјечита времена одаваће заслужену захвалност што је тако срећан био да у својој средини има највећу творевину немарску на Балкану, која подигнута у славу Светога Василија Острошкога Чудотворца, окупљати ће Србе без разлике вјере из овијех крајева, да у заједници Богу се и светоме Василију помоле за здравље и дуги живот Њеног основатеља и Његовијех наследника.

Петрова главица на којој се диже величанствено овај нови храм висока је с равнице Никшићке 12 метара. К цркви воде три колска пута, два од запада с једне и друге стране око главице, а један од истока. Од запада, право до главнијех врата цркве, иде се каменитијема степеница од којијех има 65 степеница. С једне и с друге стране овијех степеница подигнут је кратки лијено ограђени зид које дава предивни изглед. Ова је Петрова главица обрасла младијем брштаном, те ће се кроз кроз кратко вријеме ођенути у дивно зелено рухо. Око саме цркве има велики простор равнице гдје су такођер засађени багренови.

Црква има троје велики врата, двоје побочније и једна начелна главна, до којих се долази преко 10 степеница. Главнијем вратима висина је 3 метра и 90 цент. а ширине 1 мет. и 92 цент.; а побочнијема вратима са јужне и сјевер-

не стране висина је три метра и деведесет центим. а широка 2 метра. Над главнијем вратима под великим од камена испупчаним кретом, стоји у капелу изрезат и оловом заливен надпис са словенским црквеним писменима: **Сѣй свѣтѣй храмъ посвѣщенъ во имя свѣтаго Василиа Острошкаго Чудотворца; а въ память всѣхъ православныхъ Черногорскихъ и Герцеговинскихъ воиновъ за вѣрѣ и отечество погнѣвшихъ во дни вѣдѣнныя Гогдѣря Николая I-вѣй Петровича - Нѣгошиа Князь Черногорский — въ лѣто Господне 1895.**

Напис овај резао је Станко Лепетић из Боке Которске под надзором г. професора Милана Ковачевића. Сва ова црква има 10 прозора, рачунајући и оне око кубета. Од тијех прозора осам су са два а два са три отвора. Првијема је ширина деведесет центим, а висина је овијем трећи отвор висок четири метра и седамдесет цент. Прозори су умјетнички израђени са своими украсима. Кубе је високо једанаест мет. а широко осам метара и шездесет центиметара. Около кубета има дванајест прозора и свакоме је ширина 80 центимет., а висина три метра и 90 центим. Кубе је покривено бакром, а поврх њега стоји велики позлаћени крет висок два метра, а јабука на коју крет стоји сва је од бакра позлаћена има у обиму шездесет центим. Звоник је висок 14 метара и 20 цент., те је с лица широк 5 мет и 30 цент., а са стране 3 мет. и 60 ц., те је и звоник покривен с бакром и на њему је такођер позлаћени крет висок 1 мет. и 60 цент., те му јабука у обиму има 30 цент. У звонику је простор за пет великих звона, која су већ постављена на мјесто за звонење. Од равнице црквене до звона има стотину и десет степеница пак се дође на свод каменити кроз пролазни прозор на површину, одакле се са механизмом — справом зато удешеном, у хармонији музикално звони. Сав кров ове цркве покривен је са тиглама домаћега производа, са циментом у крову заливене. Црква је дугачка 33 метра а широка 23 метра. Унутрашњи простор обухваћа триста и деведесет и пет кубичнијех метара, и она је до кубета висока 23 метра. Патос црквени посалицацан је од бијелијех осмоугалника и модрије четвороугалника, истесаних од домаћег камена недалеко од цркве.

(Свршиће се.)

Књижевне оцене и прикази.

Келикїй Сборникъ и. т. д. Въ Новомъ Градѣ. Издвѣніемъ сербскїа книжары и типографїи Братїй М. Поповичъ. Натпис овој књизи нијесмо хтјели цео исписати, јер је истоветан са натписом Великога Зборника Димитрија Поповића. На натписној страни овога Зборника Браће Поповића нема године. Браћа су Поповићи ваљда стога изоставила годину на натписном листу, да би доцнији нараштај могао извести да је покојни Димитрије Поповић доцније преписао сирѣчъ украо Келикїй Сборникъ ѿ Братїй М. Поповичъ. (На Братїй слитну метнуо је сам господар Ђока без знања искуснога стручњака.) На натписном листу Великога Зборника Браће Поповића стоји написано и ово: „књигу је ову удесио искусан стручњак, учитељ и појац, и зналац типика тачно по обредним књигама црквеним“. Баш против тога смо се подигли да покажемо да тај „искусан стручњак“ није имао никаквих „обредних књига“ пред собом кад је састављао овај Келикїй Сборникъ, него је једино имао пред собом Келикїй Сборникъ покојнога Димитрија Поповића сирѣчъ Братїа Поповића прештампала су Келикїй Сборникъ Димитрија Поповића. Али то нијесу Браћи Поповића првине. Знају они и српске народне пјесме да фалзификују, знају они мјесто *српски* да утутну *хрватски*, само ради својега интереса, па ипак називају своју књижару српском. Заиста су чудна времена наступила данас! Пређимо сад к оному, шта хоћемо да докажемо. На стр. 267. у Вел. Зборнику Браће Поповића стоји: *тѣмъ тѣ Мѡѡсейъ вѣстьъ зиждителю совѣсѣдникъ*. Таку глупост може само Сербскаа книжара и типографїа Братїй (мјесто братїи) Поповича“ избацити. Та је реченица без смисла и јасан доказ да је искусан стручњак прештампаво из Димитрија Поповића Великога Зборника, јер та иста реченица тако исто гласи у Дим. Поповића Великог Зборнику. Димитрију Поповићу поткрала се штампарека погрјешка. Мјесто *тѣ* треба ко и онда као што треба та реченица гласи: *тѣмъ ко Мѡѡсейъ вѣстьъ зиждителю совѣсѣдникъ*. Сад се та реченица разумије као што треба и показује свакоме јасно да „искусни стручњак“ није ни заврио у обредне књиге, као што славна

„Братїа Поповича“ веле на натписном листу својега Великога Зборника преписаног из Великога Зборника Димитрија Поповића. Из тога једнога примјера мора бити свакоме јасно, да је сушта лаж оно што стоји на натписном листу Великога Зборника „Братїй Поповича“ да је „искусан стручњак“ удесио тај Зборник по обредним књигама црквеним“. Хајдемо! даље да се још боље увјеримо о ономе што мислимо о преславној књижари и типографији „Братїй Поповича“. На стр. 273, њихова Зборника стоји: *се ко црковъ воплощеннѣмъ въразомъ Христовѣмъ, такъ прекраснѣю ѹтварїю облачитсѣ*. Сваки који иоле зна црквенословенски, осјетиће да је прекраснѣю ѹтварїю погрјешка и да треба прекраснѣю ѹтварїю, али будући да искусан стручњак са господарем Ђоком не знају словенски, зато су просто преписали онако како стоји у Зборнику Димит. Поповића не помишљајући да то може бити и штампарека погрјешка. На стр. 206. господар-Ђокина Зборника стоји: *не ѿ Бара њѣмъ призиваемъ тѣ мјесто призиваемъ* за то, што је у Дим. Поповића Зборнику тако. На стр. 220 стоји: *ниже демонѡвъ кровъ Христовъ низложи, а треба ниже демонѡвъ кровъ Христовъ низложи*, али у Дим. Поповића Зборнику стоји *кровъ*, па онда мора и у Ђокину Зборнику стајати *кровъ*! Гдје су ту обредне црквене књиге што их је употребљавао искусан стручњак. То је заиста срамота! На стр. 331 стоји: *днесь повинна смрти* као и у Дим. Поповића Зборнику мјесто *повинна смрти*. На стр. 235. стоји: *иже древле закономъ и пророки глаголавѣ етъ Богъ* као и у Дим. Поповића Зборнику мјесто *пророки*. На стр. 246 стоји: *и почерпающе исцѣлений завистнѣмъ дѣры* мјесто *дары*. Сваки зна већ зашто је искусан Ђока наштампаво *дѣры*. Осим тога морамо признати да „српска“ книжара није штедјела фине хартије ни трошка, јер је уметала више слова него што треба, као: *исцѣлений*. На стр. 259. стоји: *коставъ оубо върѡщсѣ къ тѣмъ копию* као и у Дим. Поповића Зборнику мјесто *върѡщсѣ*. Да ли је Боже! тај искусан стручњак читао ту црквену пјесму с разумјевањем? На стр. 355 стоји: *Предварившиа оутро таже ѡ Марїи и върѣтшиа каменъ ѿкаленъ ѿ грѡба* као и у Дим. Зборнику мјесто *предварившиа* и *въ-*

рѣчнику. На стр. 371. стоји: печѣти сви-
дѣтелствующа гвѣстивно као и у Дим.
Поповића Зборнику. Хајде ми кажите искусни
стручњаче! како би требало ту исправити?
На стр. 403 стоји: Радѣиса царнице, матере
дѣвственнаа славо — — —: изѣмѣваеѣ
оумѣ всѣкѣ као и у Дим. Поповића Зборнику
мјесто изѣмѣваеѣ, иначе нема смисла
и могао би онако само господар Тока разу-
мјети ту пјесму. На стр. 36. стоји: со слез-
самы жены дошедша гроба мјесто со слезами
жены дошедша. Из овога се види колико
искусан стручњак разумије граматику црквено-
словенску. На стр. 115 стоји: Повѣди тез-
зрименитѣ констинѣ, вѣрнымѣ людемѣ гвѣстив-
еси као и у Дим. Поповића Зборнику мјесто
повѣды. Види се да је с разумијевањем пре-
штампавао искусан стручњак из Зборника Дим.
Поповића. На стр. 183 стоји: Треволеніи
страстей везовѣстныи азъ вѣрваемъ пре-
чистаа, призываю тѣ као и у Зборнику Дим.
Поповића мјесто Треволеніи. Просто пре-
писивање! На стр. 190. стоји: во ѹмири во
бранехѣ жителство као и Зборнику Дим,
Поповића мјесто во бранехѣ. Просто пре-
писивање! На стр. 205 стоји: Тѣмже былѣ
еси молитвенникѣ теплѣишій, вѣри изимѣ
всѣ као и у Зборнику Дим. Поповића мјесто
вѣри изимѣ всѣ. и т. д. Не ће ли бити
из овога свакоме јасно да је оно што стоји
на Зборнику Браће Поповића проста лаж да
је исти Зборник удесио искусни стручњак по
обредним књигама црквеним. Наша је држност
била да ово изнесемо на видик, а нашљед-
ници Дим. Поповића, ако их има, нека чине
по својем праву како знају. Напошљетку мо-
рамо признати да и дерзновеніе господар-Токе
има своје границе, јер није смио да и рјечник
Дим. Поповића одштапа. Рјечник Дим. По-
повића нема данас никакве вриједности и за
разумијевање црквених пјесама у Зборнику
помаже толико колико и ништа. Сваки, који је
имао Зборник у рукама, па ма ко то био,
осјећао је велику потребу да му треба добар
рјечник ради разумијевања црквених пјесама
у том Зборнику и данас издавати Зборник без
рјечника, па ма ко га издавао, значи не ви-
дјети даље од носа. Та ваљда је већ вријеме
да своје црквене пјесме, којима се ми одушев-
љамо (н. п. возбранной воєводѣ повѣдителнаа),
с потпуним разумијевањем пјевамо. Зато и

Зборник Браће Поповића без рјечника није
ништа друго него проста спекулација трговачка
и ми колико ово осуђујемо, толико се већма
радујемо што смо добро извијештени да ће
скорим наша највећа црквена власт излати
Зборник црквених пјесама са тумачењима и
потпуним рјечником. —

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просвет-
ног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Каноничка визитација.) Примили смо ову вест:

„Што не бива често, биће ових дана. Оно неколико
наших парохіја у *Баковитини* (око *Бакова*), које
давно већ нијесу видјеле својега епископа, спремали
се да дочекају свога епископа, високопреосвеште-
нога господина *Мирона*, који ће да учини оно што
многи прије њега не учинише, наиме да посјети свој
народ у оном крају, да га види, поучи и у вјери
утврди.

Распоред за пут учињен је био слиједећи: 6.
септембра пошао је г. епископ *Мирон* преко По-
жеге у *Блацко*, 7. септ. у *Паку* и *Поуџије*, 8.
септ. служио у *Мајару* и отишао у *Набрђе*, 9. септ.
пређо *Бакова* у *Брачевце*, гдје ће 10. септ. слу-
жити, 11. септ. иде у *Лонџицу*, 12. септ. враћа
се у своју резиденцију.

Нека Бог благослови апостолски овај пут висо-
копреосвештенога господина епископа, да буде пло-
дан у пошљедицама својим, те благословену ову
седмичу нека госп. епископ сретно сврши и здраво
се у дом свој врати.“

(Скупштина Епархије Пакрачке). Као што чи-
тамо у „Србобрану“: 21. августа (4. септембра) о.
г. састала су се на позив впреосв. г. епископа *Ми-
рона* у Пакрацу у пленарне седнице сва три епар-
хијска одејека, да среде свој осмогодишњи рад, т.
ј. од 1892. год., кад је била пошљедња епархијска
скупштина до данас. Епархијска скупштина биће
сазвана за 18. (31.) октобра о. г., те ће се наскоро
расписати и избор чланова за епархијску скупштину.

(Саборски Одбор) сазван је у седнице своје за
15. (28.) септембра о. г.

(Епархијски Школски Одбор Будимски) имао
је 24. августа (6. септембра) о. г. под председни-
штвом Његова Високопреосв. г. епископа *Лукијана
Богдановића* у Септандреји, седницу своју, у којој
су између осталих и следећи предмети решени:

Наређено је свима месним школским одборима, да од Вел. Нар. Шк. Савета прописану словенску штицу за II. разреде набаве, као и да „Малу Катвасију“ могу само од Срп. Манастирске Штампарије набавити. — Саопштено је Дамјану Верчевићу пр. учитељу у Кишфалубу, да му је Шк. Савет дозволио, да може II. раз. срп. учитељске школе у Сомбору приватно полагати. — Умољен је жупанијски управни одбор Толнаниски, да обустави оврху против срп. прав. црквене општине у Медини због квинквенала учитељу, Саборски Одбор је умољен да што пре достави решење о умољеној припомоћи српским вероисповедним школама у Будимској епархији. — Молба жупанијског управног одбора Барањског, да се неспособљени учитељи у Мађар Баји и Шумберку са својих места крену, наша је свога решења у покретању скоро свију неспособљених лица, а молба истог одбора, да се у подручним срп. вероисповедним школама воде школски дневници на тисканицама, које вис. министарство прописало, није испуњена, пошто за наше школе прописује тисканице Шк. Савет. — На извештај да је Вождар Ц. Косић уч. у Бану умировљен, наређено је црквеној општини у Бану да ово место стално попуни, а дотле је привремено постављен за учитеља Михајло Марјановић. — Цркв. општина у Ст Београду упућена је да извести, колико има за школу способне деце. — Узет је на знање избор председника месног школског одбора у Бремену. — Није уважена молба црквене општине у Шумберку, да јој неспособљени учитељ и на даље остане. — Црквеној општини у Болману је наређено, да попуни друго учитељско место учитељицом. — Школа у Безедеку, спојена је са школом у Липови, и наређено је да обе црквене општине заједнички нову учитељску плату одреде. — Потврђен је избор Милана Ристовића за учитеља у Ловри, Војислава Борића за учитеља у Будиму, Ђорђа Петровића за учитеља у Шиклуши, Јована Тошића за учитеља у Кишфалуби, и умолиће се Шк. Савет, да изда декрете. — Није уважена молба црквене општине у Вилању, да јој досадашњи неспособљени учитељ и на даље остане. — Прегледани су школски искази за 1899—1900. год. и пожурени су неки школски одбори, да их одмах поднесу. — Стечај на учитељско место у Шиклуши исправљен је у толико, што је изречено, да у стечају изречена обвеза учитеља, да буде цркв. општински персвођа, не важи. — Узети су на знање извештаји месних школских одбора о извршењу наредба. — Тужба месног школског одбора у Дарди против учитеља

Д. Ђ. издата је истоме на изјасњење. — Узето је не знање конституисање месног школског одбора у Мохачу, као и учињена наређења у погледу школског реда. — Упућена је цркв. општина у Бану, да своме учитељу Вождару Ц. Косићу изда награду за повторну школу, као што је овде већ раније решено. — Наређено је управном одбору црквене општине у Батосеку да се за времена побрине за учитељску плату и огрев. — Наређено је управном одбору црквене општине у Вемени, да учитељска дрва из шуме даде донети и исећи. — Упућена је црквена општина у Почи, да учитељу Бранку Парбаку изда награду за појање. — Није уважена молба црквене општине у Мађ. Воји, да јој досадашњи неспособљени учитељ и на даље остане. — Узети су у претрес молбе оспособљених учитеља и учитељица, које су путем заменика референта овом одбору поднесене, и у колико је било оспособљених лица, постављени су на сва она места где су до сада неспособљени учитељи делали.

(Епархијски Административни Одбор Бачки), под председништвом преосв. г. епископа *Митрофана*, одржао је 30. августа (12 септ.) о. г., своју редовну месечну седницу, и том приликом решио следеће предмете: Публиковаће се цркв. општини у Пивницама министарска одлука о државној припомоћи. — Објавиће се одлука СОдбора на призиве Ђ. Т. те Е. С. у М. и Т. М. и др. у А. — Известиће се П. пл. П. у Б. П. С., да му је призив против одлуке СОдбора у ствари општета за време суспензије од министарства одбијен. — Публиковаће се одлуке СОдбора, да су за отплату својих дуговина одгоду добиле, цркв. општине у Б. М. и С. — Разаслаће се цркв. општинама (парох. звањима и манастирима) „Шематизам“ митрополије карловачке и „Извештај“ о стању срп. нар. фондова. — Уступиће се цркв. општини у Мошорину на даље поступање она изјава, што ју је ова 1893 г., у предмету власништва официрскога квартира за политичну општину тамошњу оставила. — Издаће се управи ман. Ковиља, молбеница јером. Г. П., у С., да ју са дневником својих издавања сравни. — Умолиће се жупанијски управни одбор у Сомбору, да дозволу за крчење шуме манастиру Бођанима подари. — Подељен је укор А. К., председнику у Б., на пријаву ј. М. В., — а одбијена је тужба С. С. и др. у Б., против истога председника. — Издата је наредба цркв. општини у Г. К., у предмету правилног грунтовог преписа парохијске актуалне сесије и поводом тим издато је сходно упутство свима цркв. општинама, како

се имају парохијске сесије у нове грађевине у Бе-
лежиги. — Решена је молба бивших цркв. одбор-
ника у О., у предмету измене једне одлуке овога
одбора. — Узет је на знање извештај изасланика
о предаји црквено-општинског иметка у Јегри јер.
Дру С. М-у. — Издато је свима цркв. општинама
сходно упутство, како се имају преписи записника
и записничких извода епархијској управи поднашати.
— Узети су на знање и стављени у епархијску пи-
смохрану извештаји цркв. општина у Н. С., М., Ст.
П., А., М., и Т., о раду тамошњих скупштинских
и управно-одборских седница. — Одобрени су неки
црквено-скупштински закључци у цркв. општинама
Н. С., М., Ст. С., и Б. — Снабдевени су са клау-
зулом одобрења разни уговори цркв. општина у
Ст. С., Т., и Г. — Затражена је оврха против
немарних црквено-општинских дужника у Г. К., П.,
и М. — Издата је брисовна дозвола за дубијозна
потраживања цркв. општина у Н. С., и Л. — Из-
дата је дозвола цркв. општини у Ј., да за покриће
својих потреба извесну своту на штед. књижицу
своју подићи може. — Поднеће се молба цркв.
општине у Баји, у којој моли државну припомоћ,
високом министарству. — Одобрен је избор пред-
седника у Мољу — и председника у Н. Саду. —
Решене су повољно молбенице јер. Ј. Р., у Г. Ч.,
јер. В. Ј., у Т., и јер. Ј. А., у П. — По пријави
Б. П., у С. позвана је тамошња цркв. општина, да
призив његов реши. — Услед призива Н. Р. у Ст.
Ст., и См. М. у Ј., против једне одлуке админ.,
одбора поднесени су сви списи СОдбору на над-
лежно решавање. — Издати су поднесци манастира
Бођана и подузимача Н. Ј. у С., конв. бележнику
на извиђај. — Издата је пријава Б. К., у Ст. Ст.
тамошњој црквеној општини на изјашњење. — Одо-
брени су или са примедбама враћени рачуни не-
ким подручним цркв. општина — а осим тога ре-
шени су још и многи други предмети администра-
тивне или рачунске природе од мањег значаја. —

(Избор пароха.) За пароха у Чоки (Велико-Ки-
киндски протопрезвитерат), изабран је једногласно
свршени богослов *Владимир Вулишић*.

(Племенити дар.) Угледни и родољубиви гра-
ђани Панчевачки г.г. *Каменко* и *Паја Јовановић*
приложили су 5000 фор., а г. *Светозар Тодоровић*
1000 фор. на подизање српских вероисповедних
школа у Панчеву. — Евала овим дичним српским
родољубима, који овим својим лепим даром показа-
ше, колико им је на срцу српска просвета! Угледали
се на њих и остали родољуби, па је оснивање српских
вероисповедних школа у Панчеву осигурано! „Бр.“

У Србији.

(Походио богословију) *Г. Паја Марковић*,
министар просвете и црквених послова, у пратњи
својега референта *Г. Стеве Веселиновића*, походио
је неки дан богословију у присуству ректора
архимандрита *г. Кирила* и био је на предавањима
свих професора, који су имали часове. Министар је
био толико задовољан редом и радом у школи, да
је то своје задовољство изразио и јавно пред свима
ученицима и наставницима. „Мени је мило, господе“,
рекао је министар, „што сам застао овакав леп ред
и похвалан рад, да се могу не само радовати као
министар просвете, већ и оспорити у грађанству
оно погрешно миљење, које се створило о богосло-
вији и њеним ученицима“. Похваливши у поједино-
ностима што је учинио у школи, министар је обећао
ученицима, да ће се сав заложити и учинити све
што треба, да уздигне богословију на онај ступањ,
на коме треба да би богословија могла још успеш-
није вршити своју спасоносну мисију у нашем
народу. „Б. Н.“

У Русији.

(† *Владимир Сергјејевић Соловјов*.) Још се не би-
јаху осушиле сузе у очима руског образованог друштва
послије смрти великога богослова и научењака Ва-
силеја Василевића Болотова, кад се опет откри-
нови гроб и прими тијело знаменитог богослова-фи-
лозофа *Владимира Сергјејевића Соловјова*.

Владимир Сергјејевић умрије 31. јула недалеко
од Москве на имању кнеза Трубецког.

Кад су се највише шарили и доминирали у ру-
ском образованом друштву погледи и идеали мате-
ријалистички: Дарвина, Спенсера и Бихнера, тад се
је *Соловјов* јавно као велики поборник Хришћанства
и његових идеала! Због својих либералних а често
и прећераних мисли, које је ширио међу омладином
универзитетском, није могао стално заузети профе-
сорске катедре, већ је као приватан човјек писао
у разним журналима, као: „Русская мысль“, „Вѣст-
никъ Европы“, „Сѣверный Вѣстникъ“, „Вопросы
философии и психологии“, и „Русь“, гдје је највише
расправљао о сједињењу источног и западног хри-
шћанства. Засебно су штампана ова дјела: „Критика
апстрактних начела“, „Јеврејство и хришћанско
питање“, „Национално питање у Русији“, „Историја
и будућност теократије“ (издано у Загребу); „L'
Eglise et la Russie“. Особито је важно његово
дјело „Оправданіе добра“, у коме је *Соловјов* из-
ложио своју моралну филозофију. У томе дјелу
Соловјов, као многи западни писци моралисте, тежи
да докаже, да је морално учење неовисно од рели-

гивне односно теоретске филозофије — што је, дакако, немогуће; јер као што је хришћанско морално учење зависно од хришћанске догматике, исто је тако и филозофска етика овисна од филозофске метафизике (онтологије). У богословским питањима православне цркве Соловјов је често гријешно и с тога оправдано изазвао против себе руске богословске писце; али ипак њему је богословска наука обвезана тиме, што је он богословској науци дао научно-филозофски правац и тиме је учинио својном многих образованих свјетовњака. којима она дотле бијаше непозната и туђа! Нек Ти је лака рођена руска земља, за чију си просвјету живио подвижнички и умро као истинити Хришћанин!

Д. Ј.

Разне белешке.

(Поджупан сремске жупаније), др. Драгутин Брић ударен капљом напрасно је умро у прошлу недељу у Руми, при једном банкету. Велики губитак, који је стигао овом смрћу сремску жупанију, жали ова једнодушно, јер је покојник као врстан, праведан и предусретљив управни чиновник већ много година у жупанији Сремској уживао свестране симпатије. Лака му земља и вечан спомен!

(† Каноник Дум Иван Стојановић). Из Дубровника стиже тужна вест, да је познати родољуб српски каноник Дум Иван Стојановић преминуо, не дочекав славу, коју му спремаше честита српска академска омладина Дубровачка, да њега прослави књижевни и родољубиви рад свога великана. Лака му земља и вечан спомен!

Нове књиге.

Мало светлости у ствари градње нове Српске Велике Гимназије Новосадске. Написао Владимир Николић архитект. Ср. Карловци. Српска Манастирска Штампарија 1900., стр. 71.

Први Извештај, српске православне мушке учитељске школе у Пакрацу за г. 1894/5 — 1899/900. Приредио Никола Шумоња управитељ. Српска Манастирска Штампарија у Карловцима. Стр. 120. У овом извештају је отштампан и Штатут ове школе.

(Девесиље). Из биљежака у прози Србина Мухамеданца Аливерића Тузлака ујесмио Змајова. У Новом Саду. Српска Штампарија дра Св. Милетића 1900. стр. 111. цена 1 круна.

У издању Српске Манастирске Штампарије изашла је из штампе за ову школску годину књига: НАУКА О БОГОСЛУЖЕЊУ православне цркве или Православна Литургија за учење средњих школа написао Александар Живановић правосл. свећеник кр. професор и катихета на средњим школама у Осјеку.

Садржи 7¹/₂ таб. вел. 8^о и цена јој је К. 1·20

ПОЗИВ.

Јављамо, да ће се на имендан Његова Величанства краља Франца Јосифа I., 4. октобра (23. септембра) о. г., осветити нова зграда српске велике гимназије новосадске и позивамо све приложнике, бивше ученике и пријатеље овога српскога завода, да изволе учешћем својим увеличати ову нашу општу свечаност.

Распоред свечаности је ово:

1.) У 10 часова пре подне свечано благодарјење у саборној цркви у славу имендана Његова Величанства;

2.) у 1¹/₂ 11 часова освећење нове гимназијске зграде уз сасебан програм;

3.) у 1 сат после подне заједнички ручак;

4.) у 8 часова у вече концерат са игранком.

Ко жели на заједничком ручку учествовати, нека то изволи до 2. октобра (21. септембра) о. г. пријавити управи српске велике гимназије новосадске.

У Новом Саду, 4. (17.) септембра 1900. г.
Приређивачки одбор.

ПОЗИВ.

Дана 17. (30.) септембра т. г. извршиће се свечано освећење срп. православне цркве у Сантову.

Потписаном одбору част је овим позвати преч. српско свештенство, српске православне црквене општине и поједине Србе и Српкиње, да горњег дана у Сантово изволе доћи и својим присуством ову свечаност увеличају.

Свештеници, који желе при освећивању цркве и на божанственој литургији учествовати умољавају се да собом донесу потпуно свештеничко одјејаније.

Из Сомбора у Сантово поћи ће се 17. (30.) септембра т. г. у 5 сати ујутру са св. Ђурђевског трга.

У Сомбору, 3. (16.) септембра 1900. год.

Одбор за зидање срп. православне цркве у Сантову.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 144 1-3

Расписује се стечај на парохију I. разреда у Јураковцу, у протопрезвитериту костајничком.

Рок за пријављивање траје до 5. (18.) Октобра 1900.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, 10. Августа 1900.

Михаилъ

О Г Л А С. 136 2—3

Потписана управа даваће на јавној дражби 18 Септембра (1 октобра) 1900 у 2 сахата по подне од овогодишње шумске сече око 24 јутра.

Од тога је на „шанчини“ 8 јутара растово дрво, згодно за техничку употребу, на „ердељу“ пак 16 јутара већином за гориво.

По потреби лицитираће се и на парцеле; до дана дражбе примају се и писмени оферти.

Жаобина је 50 круна по јутру.

Управа Ман. Беоцина.

Бр. Е. 1281 П. 176 ex 1900. 133 3—3

С Т Е Ч А Ј

На упражњену парохију IV. односно V. класе у Добрици.

Компетенти нека своје правилно инструкисане молбе путем претностављених им власти овој конзисторији до 1. (14.) октобра о. г. incl. поднесу.

Епархијска Конзисторија Вршачка

С Т Е Ч А Ј. 138 2—3

На основу решења сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 24 авг. 1900 бр. $\frac{118.156}{114}$ овим се расписује стечај на упражњено учитељско мјесто на сл. вероисповедној основној школи у Бану.

Дужности учитеља су прописане школском уредбом од 1872 год. Осим тога дужан је у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати, и за ово уживаће следећу плату. 600 круна у готовом новцу, 3 ланца ораће земље на које порез учитељ а еквивалент општина плаћа, слободан стан по пропису, за пофторну школу 34 круне за перовођество 40 круна. По закону прописани петогодишњи доплатак 100 круна, при погребу ће позван буде 80 фил. од вјенчања 80 филира, од парастоса 80 филира, даље, из политичне касе у готовом новцу у име пофторне школе и накнада дрва 102 кр. 80 ф. и 4 фата тврдых дрва.

На ово мјесто могу само они компетовати који су и у мађарском језику оспособљени. Молбенице се имају са сведоцима на доле подписано председништво слати.

Рок стечаја траје до 22-ог октобра 1900 год. по старом календару када ће се избор обавити.

Из сједнице Школског Одбора држане у Барања Бану 1900 августа 29-ог.

Милан Винковић
привр. перовођа.

Богде Бошњак
председник Шк. Одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 143 1—1

На темељу закључка скупштине српско православне црквене општине у Руми од 23. јула (5. авг.) о г. одобреног од славног архиђеце-залног административног одбора, — решењем од 7. (20.) авг. о. г. број 899, 919/521. ex 1900., издаваће ће се на јавној устменој дражби на мањак, дана 14. (27.) септембра о. г. у 2 сата после подне, у згради српске школе, градња парохијског дома при св. вазнесенској цркви у Руми по нацрту и трошковнику.

Предрачунска свота износи: 9.097 Круна 96 потура. Нацрт и предрачун изложени су јавно на увид.

Дражбоватељи, овлаштени мајстори за тродједницу имаће 5% вадима. Досталац попуњава вадим на 10% од лицитарне своте.

Општина задржава себи право прогласити досталцем онога, који се најбоље свиди, ма он и скупљи био.

У Руми 5. 18. септембра 1900.

Стеван Θ Јаксвљевић.
Председник.

Петар Ј. Стефановић.
Перовођа.

Ad K. 607./446. ex 1900. 135 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења у Башахиду упражњеног свештеничког места трећег плаћеног разреда расписује се овим стечај с пријавним роком код потписане епархијске власти течајем четири седнице од првог огласа овог стечаја рачунајући

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 22. августа (4. септембра.) 1900 г.

Н и к а н о р
Епископ.

С Т Е Ч А Ј 139 2—3

Оставком г. Зорке Секулићеве учитељице, расписује се стечај.

Плата је учитељице следећа:

У име редовне плате 720 круна.

У име пофторне школе 80 круна.

За огрев зимеки имаће 2 хвата сламе.

Слободан стан састојећи се из две собе, предеоња, кухиње, спајза и подрума. —

Дужности су прописане Школ. уредбом.

Рок стечаја траје 6 недеља од првог уврштења када ће се и избор обавити. —

Из седнице местног Школ. Одбора држане у Пивницама (бачка:) 24 августа (2 септембра) 1900.

Школски Одбор.

Број 766./К. зап. 390. ex 1900.

141 1—3

СТЕЧАЈ.

На два стипендијска мјеста из фонда блаженоупокојенога епископа Пакрачкога Никанора Грујића и то једно од 500 круна а друго 300 круна годишње.

Стипендију ту могу получити само православно сирочад свештеника епархије Пакрачке т. ј. дјеца без оца, а предност имају дјеца без оца и матере, иначе молитељи морају бити сиромашног стања, и бар доброга успјеха у наукама и врло доброга владања, а по наукама могу бити питомци ове стипендије богослови који имају предност, па препаранди и коначно гимназисте, а изнимице слушалци свеучилишни и то стипендију од 500 круна могу получити само богослови и слушалци свеучилишни, а гимназисте и препаранди стипендију од 300 круна.

Стипендија траје до свршетка наука, ако се питомац добро учи и влада.

Молитељи, који желе получити коју од стипендија ових имају поднијети своје прописано инструктиране молбенице епархијској конзисторији овој најдаље до 1. (14.) 1900.

Из сједнице Епархијске Конзисторије.

У Пакрацу, 22. августа (4. септембра) 1900.

М и р о н
Епископ.

Број 805./К. зап. 461. ex 1900.

142 1—3

СТЕЧАЈ

Исписује се стечај на мјесто биљежника свих трију одејека епархијске управе у Пакрацу са платом од 1200 круна годишње и на мјесто конзисторијалног фискала исте управе, који је уједно и бранитељ брака, са платом од 600 круна годишње, а дужности су им прописане чл. XXVI. XXX. XXXIII. и XXXIV. привременога уређења Епархија од 29. маја 1871.

Молитељи имају поднијети путем епархијске конзисторије ове Епархијској скупуштини у Пакрацу најдаље до 1. (14.) октобра 1900. молбенице своје, обложене и то:

За мјесто конзисторијалног биљежника са документом о свршеним богословским и евентуално другим факултетским наукама, а за мјесто конзисторијалнога фискала са документом да су православни Срби и да имају право одвјетовања у Хрватској и Славонији.

Из сједнице Епархијске Конзисторије у Пакрацу, 22. августа (4. септембра) 1900.

М и р о н
Епископ.

СТЕЧАЈ 139 1—2

По одобрењу више власти овим се расписује стечај на српско-вероисповедној IV. раз. школи у Бођани епарх. Бачке.

Берива су следећа:

1^{1/2} фртаљ сесије земље по прецени 150 круна, на које учит. порез плаћа. Од полит. опћ. 100 кр. год. и припомоћ од Његове Светости срп. Патријарха до минимума плате. —

Слободан стан са бантом и дрва за огрев колко потребује за учит. и школу.

Рок стечаја 24. септембра по старом календару, ког ће се и избор обавити.

У Бођани, 3. (15) септ. 1900 год.

Председништво Школског Одбора.

СТЕЧАЈ 140 1—1

При овдашњој св. успенској цркви упражњено је место црквењака. С овим местом скопчана је плата годишња од кр. 480 — слободан стан и два хвата дрва, за тим ванредни приходи од крштења, венчања, погребна, водица, парастоса итд.

Од молитеља захтева се: 1.) крштено писмо, 2.) сведоџба о моралном владању, 3.) сведоџба о црквеном појању и црквеном реду и 4.) исказ о досадањем занимању.

Рок стечају траје до краја септембра о. г. Молбенице се управљају на српску прав. црквену општину.

Желети је да молитељи у овд. цркви о једној св. литургији поју.

Панчево, 2. септембра 1900.

Председништво

СТЕЧАЈ 137 2—2

На српско православној вероисповедној школи упражњено је учитељско место у Рац Милетићу на које се стечај расписује.

Са истим местом скопчана је ова плата годишње, месечно унапред. 700 круна 1 фат тврдих дрва, цео зимски огрев, стан по пропису у ново сазиданој школи са лепом бантом код цркве. Учитељу спада у дужност, по пропису децу обучавати у цркви при Богослужењу појати. У општинским седницама перо водити као и пофторну Школу недељно држати.

Који желе исто место получити нека своје молбенице на доле потписати одбор до 14 тог септембра пошљу.

Из седнице Црквено Школског Одбора држане 20-тог августа 1900.

Школски Одбор.

ДРУГИ ОГЛАСИ

АНДРИЈА БАЛАШИЋ
КРОЈАЧ

➔ СВЕШТЕНИЧКОГА, ЦИВИЛНОГА И ВОЈНИЧКОГА ОДЕЛА ➔

НОВИ САД, — ЋУРЧИНСКА УЛИЦА, БРОЈ 29. — НОВИ САД.

➔ ВЕЛИКА РАДИОНИЦА, ОД ПОТПУНО САВРШЕНОГА СТРУЧЊАКА. ➔

Нуз моју досадању радњу, примио сам од госпође Васиљевске, свештеничкога одеда радионицу, и исту сам спојио са мојом радњом.

Јамчим свакоме од гг. свештеника да је моја израда ванредна. Нисам досада жалио велика труда да себе потпуно усавршим у кроју и изради свештеничкога одеда, — исто сам тако и материјалне жртве поднео, само да горе наведено постигнем.

Стојим у свези и повлачим робу ➔ ИЗ ПРВИХ ТВОРНИЦА (ФАБРИКА) ➔ и то: ванредна Дублина (немачка роба), Адрије, Гамгарна, Листера чиста и пикетирана, Палмстона, Тољина, Первијена.

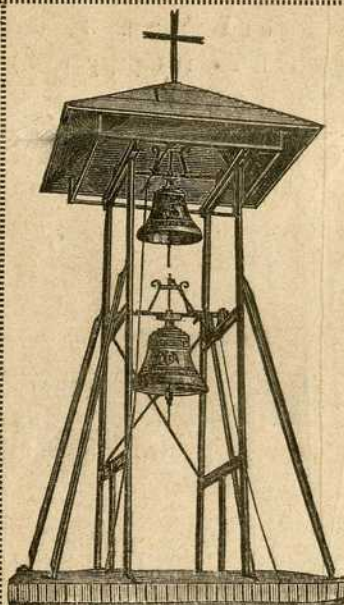
➔ СВУ РОБУ ПОВЛАЧИМ ЗА ГОТОВ НОВАЦ, ➔ и у стању сам са ванредним добром робом и јефтиним ценама пречасну гг. свештенике послужити.

Молим за поштоване посете и нарудине, а стојим пречасној гг. свештеницима на услузи и свако писмено обавешћење дати.

Са особитим поштовањем

134 2-12

АНДРИЈА БАЛАШИЋ свештеничког одеда кројач.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

➔ патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, ➔ која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Дале препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тазаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В.Валожига у Београду. Поједини бројеви 20 филдра.

Претплата, огласи, стечајски и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајске плаћа се 12 филдра од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — 409.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА